

آموزش مجازی حج
مدیریت اهل سنت

درس

احکام مبتلابه شوافع

جلسه دوازدهم

امر به معروف و نهی از منکر

تهیه شده در بخش آموزش مجازی حج

مدیریت اهل سنت بعثه مقام معظم رهبری

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

در فقه اسلامی ، احکام الهی و نیز اعمالی که از انسان صادر می شود به پنج بخش تقسیم میگردند:

- ۱- واجب ۲- مستحب ۳- مباح ۴- مکروه ۵- حرام

بجز مباح که انجام و ترک آن مساوی است چهار قسم دیگر را می توان تحت دو عنوان « باید ها» و « نباید ها» مطرح کرد که هر کدام به دو بخش الزامی و ترجیحی تقسیم می شوند.

- بایدهای شرع مقدس اسلام واجبات و مستحبات، عبارت است از مجموعه اعمال و گفتار هایی که حسن و خوبی آن مورد امضاء و تأیید شارع قرار گرفته باشد که از آن به معروف تعبیر می شود.

- نبایدهای شرع مقدس اسلام محرمات و مکروهات، عبارت است از آن سلسله گفتار ها و کردار هایی که شرع و عقل آنها را قبیح و ناپسند شمرده است که از آن به منکر تعبیر می شود .

با این توضیح کوتاه می بینیم امر به معروف و نهی از منکر، که موضوع بحث ما بصورت اختصار است در برگیرند همه ی باید ها و نبایدهاست و هر یک از واجبات و محرمات به نحوی با این دو فریضه ارتباط مستقیم دارد چون قوام شریعت در سایه امر به معروف و نهی از منکر است.

امام علی (ع) میفرماید: قوام و جوهر وجودی شریعت امر به معروف و نهی از منکر است بنابراین میتوان گفت امر به معروف و نهی از منکر با مقایسه با دیگر تکالیف شرعی به منزله خون در رگهای پیکره احکام الهی جریان دارد و حیات و بقای آنها را تضمین میکند.

برای اجرای امر به معروف و نهی از منکر باید معروف و منکر را شناخت و دانست که چه کاری در محدوده معروف قرار دارد تا امر به آن لازم باشد و چه کاری در محدوده منکر قرار دارد تا نهی از آن واجب باشد از این رو آنانی که بدون شناخت صحیح مصادیق معروف و منکر، دیگران را امر و نهی میکنند نه تنها ممکن است خدمتی انجام ندهند بلکه چه بسا باعث گمراهی دیگران نیز میشوند.

حضرت امیر مؤمنان خطاب به کمیل بن زیاد فرمود : { ما من حرکه الا و انت محتاج فیها الی معرفه } در هر حرکتی به معروف و شناخت نیازمندی.

از امام صادق (ع) سوال شد. آیا امر به معروف و نهی از منکر بر همه واجب است. امام فرمود بر همه واجب نیست زیرا: { انما هو علی القوی المطاع العالم بالمعروف من المنکر لا علی الضعیف الذی لا یهتدی سبیلا } این تکلیف بر عهده ی کسی است که توانمند ، مورد اطاعت و عالم به معروف و منکر باشد ، نه فرد ضعیفی که خود ، راه به جایی نمی برد ، امام (ع) با آوردن کلمه انما که بر حصر دلالت دارد امر به معروف و نهی از منکر را فقط بر عهده ی کسی میداند که دارای سه ویژگیه شرح زیر باشد:

۱- قوی باشد.

- ۲- مطاع باشد یعنی حرفش خریدار داشته باشد.
- ۳- آگاهی کامل به مصادیق معروف و منکر داشته باشد تا ناخواسته نهی از معروف و امر به منکر نکند.
- میتوان گفت بهترین معیار و ملاک شناخت امر به معروف و نهی از منکر را درسه راه جستجو کرد .

۱- شرع مقدس

۲- عقل سلیم

۳- فطرت پاک

چون هر چیزی که شارع مقدس مردم را به آن تشویق کرده و عقل آن را پسندیده و فطرت پاک آن را پذیرفته معروف است و هر چیزی که شارع مقدس آن را نهی کرده و عقل و فطرت آدمی آن را ناپسند و ناخوشایند شمرده منکر و زشت است.

گستره ی معروف

برخی از مصادیق معروف را حول چند محور فهرست وار می آوریم:

الف: اعتقادی

- ۱- ایمان به خدای متعال
- ۲- ایمان به پیامبران
- ۳- ایمان به کتب سماوی
- ۴- ایمان به معاد
- ۵- ایمان به فرشتگان
- ۶- ایمان به قضاء و قدر

ب: عبادی

- ۱- اهتمام به نماز به ویژه نماز اول وقت و نماز جماعت
- ۲- اهتمام و گرم نگه داشتن سنگر نماز جمعه
- ۳- پر کردن مساجد
- ۴- زکات
- ۵- حج و عمره
- ۶- اعتماد و توکل بر خدا
- ۷- دعا و نیایش
- ۸- یاد خدا در هر حال
- ۹- تقوی و پرهیز کاری
- ۱۰- ارج نهادن به قرآن و تلاوت آن

ج: اخلاقی

- ۱- احسان به پدر و مادر
- ۲- عدالت و انصاف
- ۳- بر خورد خوش با دیگران به ویژه در حریمین شریفین
- ۴- اخلاق و رفتار نیک
- ۵- فرو بردن خشم
- ۶- عفو و گذشت
- ۷- صداقت و راستی در گفتار و رفتار

د: خانوادگی

- ۱- ازدواج و تحکیم پیوند خانوادگی
 - ۲- الفت میان اعضای خانواده
 - ۳- صله رحم و سرکشی به بستگان
 - ۴- تامین نفقه همسر، پدر و مادر
 - ۵- تربیت صحیح و اسلامی فرزندان
- ه: اقتصادی
- ۱- کار کردن برای روزی حلال
 - ۲- قناعت در زندگی
 - ۳- دوری از اسراف
 - ۴- میانه روی در انفاق

و: اجتماعی

- ۱- تعاون بر نیکی و تقوا
- ۲- خیرخواهی برای مسلمانان
- ۳- حل مشکلات برادران و خواهران دینی
- ۴- دست گیری از مستمندان
- ۵- حفظ اتحاد و همبستگی
- ۶- وفای به عهد و تعهد اجتماعی

ز: سیاسی

- ۱- صبر و یردباری در برابر مشکلات انقلاب

- ۲- احترام به قوانین نظام جمهوری اسلامی
- ۳- دفاع از کیان انقلاب اسلامی
- ۴- حفظ دستاوردها و ارزش‌های انقلاب اسلامی

ح: نظامی

- ۱- جهاد و پیکار در راه خدا
- ۲- حفاظت از مرزهای اسلامی
- ۳- تقویت بنیه دفاعی
- ۴- فراگرفتن فنون نظامی و آموزش آن به دیگران

ط: فرهنگی و تربیتی

- ۱- اشاعه و گسترش فرهنگ اسلامی
- ۲- تلاش در جهت انتقال ارزش‌ها به نسل حال و آینده

ی: اداری

- ۱- برخورد حسنه با ارباب رجوع
- ۲- تسریع در حل امور مراجعه کننده گان
- ۳- دقت در حفظ بیت المال مسلمین
- ۴- به موقع آمدن و به موقع رفتن

گستره ی منکرات

پاره ای از مصادیق منکرات را نیز در چند محور بطور فهرست وار ذکر میکنیم:

الف: منکرات اعتقادی

- ۱- ترویج باطل
- ۲- کفر به اصول و فروع دین
- ۳- فروختن دین به دنیا
- ۴- پشت کردن به ارزش‌های اسلام

ب: منکرات اخلاقی

- ۱- دروغ گویی
- ۲- فحاشی و ناسزا گویی
- ۳- غیبت کردن

۴- برخورد خشن و نابجا

۵- حسد

۶- بد گمانی

ج: منکرات عبادی

۱- روی آوردن به منکرات و اصرار در آن

۲- سهل انگاری در فرایض

۳- شکستن حرمت احکام دین

د: منکرات خانوادگی

۱- بی احترامی به پدر و مادر

۲- ترویج فساد و ابتذال فرهنگی در محیط خانواده

۳- بجا نیوردن صله ی رحم

ه: منکرات اقتصادی

۱- کلاه برداری

۲- ریخت و پاش

۳- کم فروشی

۴- احتکار

و: منکرات اجتماعی

۱- ایجاد فتنه بین همسایگان و سایر مسلمانان

۲- ایجاد مزاحمت

۳- بی تفاوتی در مقابل رویداد های اجتماعی

۴- تبهکاری

۵- ایجاد فساد در زمین

ز: منکرات سیاسی

۱- تحت تاثیر تبلیغات سوء دشمنان

۲- نشر اکاذیب

۳- جاسوسی برای دشمنان خدا و پیامبر

ح: منکرات فرهنگی

۱- گرایش به فرهنگ مبتذل بیگانه

- ۲- جهل و نادانی
- ۳- معرفی الگوهای غیر اسلامی
- ۴- با آرایش های تند وزنده ظاهر شدن
- ۵- عدم رعایت پوشش اسلامی
- ۶- ایجاد مزاحمت برای نوامیس مردم
- ۷- بر زبان راندن سخنان بیهوده و منافی عفت به ویژه در اماکن عمومی

ط: منکرات اداری

- ۱- خیانت به بیت المال
- ۲- بد رفتاری با ارباب رجوع
- ۳- سر گردانی ارباب رجوع
- ۴- پارتی بازی
- ۵- رشوه خواری
- ۶- نداشتن تعهد کاری
- ۷- عدم دقت در امور محول شده و بی نظمی
- ۸- سوء استفاده از موقعیت

مجلس شورای اسلامی
مدیریت اهل سنت بعثه مقام معظم رهبری

